

լուսնոգրը հեռացնէ Գիղգերթի խորթի-
 անէն: Նախագահը յայտարարեց որ
 Գիղգերթի պարզումը պէտք է տեսի
 իւրենայ հնարաւոր եղածին չափ շուտ:
 Այլ յաթիւսին ֆրանսական աւա-
 երունը հեռացնէ իրացը: Ըստե՛ս ան,
 Իտի՛ լուսնախմբեմնա՛ս ապագային:

ԳՐԱՐԱՆԵՐՈՒ ՃԵՂԵՑՆԵՐԷՆ

ՊՈՐՈՒՓ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

Մարդ մը որ լքած է իր կինն ու զուգակը եւ այս տասը տարեկան որբուկը կը կոչուի Եւրաս։ Մորեղբայրը՝ Նիբուլայի Նիբուլայի, հանգուցեկի եղբայրը տէր կը կենան իրենի չափն պիտի յաղթարկուիմ փոքրիկն եւորայի հոգեկան ապրումն ներսով, երբ հեղինակը թեւեւ կը քաշէ՝ կը տանի իր ետեւէն նորանոր հերոսներու ներկայացնելով զինս։

Այս պարագան անհաճոյ կը թուի ընթերցողին որ ատեն պիտի ունենայ սրբիկի տիպար մը ու կապուիլ անոր անձնաւորութեան, ըմբռնելովով հոգեկանութեան մը բոլոր երանգները։

Ընթերցողը պիտի զարնուի անհատն անհատ, հազիւ թէ Նիբա եւ Նատիա զիրար պիտի սիրեն։ Փառքներն ալ մալոյկի պատմութենէ վերջ չուր կը ձգէ իր երկու հերոսները եւ կը սկսի ուրիշ պատմութեան։

Ճարտնի պատերազմը վերջացած չէր տակաւին եւ յանաւար լարէ զէպերը երկրորդ բռնի վրայ ձգեցին զայն... եւ անա կու գայ Ամերիկայի Կարոլինա կիւղի... երկու զաւակի հայրը թայց անկարելի է ինծի ներկայացնել վեց հարիւր հիսուն էջերու հերոսները, ոչ ալ հոն ասեղնագործուած պատմութիւնները։

Ի՞նչ լու էին Նատիա եւ Նիբա մալոյկին մէջ ընկողմանած են ծաղկիներ քաղցրու գրաւած, յետոյ անոնց պայքարն ու չուրը ինչալ... Ասա, ուրիշ գտնէ զրուագներ կան այս գիրքին մէջ, ցատուս եւ զրուանք առթող պատկերներ ալ... Սատուան տանի պատկերացմանն ու մարդոց կիրքերը, փիլիսոփայութիւնն ու աստուածաբանութիւնը, չաներն ու անշահութիւնները, ցուսերն ու սուրբերը։

Կ'ուզէի շարունակել Նիբայի հոգեկան տրամադրութիւնները—եւ Նիբա յիշեց զիշեցուած կախարական հրապարակաւորութեան զարթմանը, ի՞նչ կը փախարկէր ինձու ամենին աւելի, կ'ուզէր զարնալ չուրը ինչալ Նատիային հետ եւ սուղ պիտի վճարէր զիտնայու համար թէ այս զէպըր այո՛ կամ ոչ պիտի կրկնուի նորէն...

Իմարտնաբար Մեծ զորոյնը մեծ բաներ գրելու հիւանդութիւնն կը տառապէր, կարգացէր եւ երբեք չուցէր։

Երբ Աստուածայնայնը կ'ըսէ թէ Աստուծոյ աշխարհին մէջ չկայ ո՛չ յոյն, ո՛չ հրեայ, բլեյ կ'ուզէ՞ միթէ թէ՞ միայն Աստուծոյ առջեւ բոլորը հաւատարմ են... Անշուշտ ո՛չ։ Յոյն փիլիսոփաները, հնագիտացի թարգմանները, հին ուխտի մարգարէները զիտեկ զայն իրմ առաջ, թայց, կ'ըսէ զոյնութեան այս նոր ձեւին մէջ, մարդոց արդի յարաբերութիւններով ընթացքին որ սիրտը յղացաւ եւ որ կը կոչուի Աստուծոյ թաղաւորութիւն, ժողովուրդներ չկան, ալ կան անհատներ...

Կ'ըսես թէ ճշմարտութիւն մը պարագայ է եւ անիմաստ եթէ հաստ մը չնոսրէր իրեն։ Բերանաւորութիւնը, անծի մը զապնիւրը ճիշտ այն է ինչ որ կը հարստացնէ իրողութիւնը, որպէս զի մարդը հոն կարենայ գտնել նշանակութիւն մը...

Պարտիմ խոստովանիլ թէ զմուսը է ըմբռնել Պարոն փառքները, Ուրիշ տեղ մըն ալ չիփոխանարեց զինս։ Կը մտածէ թէ եթէ կարենային զպէի այն կենդանին որ կը քնանայ մարդուն մէջ, սպառնալիքով կամ յաւիտենական պատիժով, քիչ կարեւորութիւն ունի մարդութեան համար բարձրագոյն խորհրդանշանն է սիրտը մը մէջի խաղաղանք ձեռքին՝ կենդանիները զպոլ ճորտը եւ ոչ մարդարէն իր քարոզներով եւ զոհորներովով։

Գիշ մը անդին կը շարունակէ։

— Հետեւած հասկումս, թէ ինչու մահացող կերպով անտարբեր է եւ կենդ միշտեւ Ծառաթի մէջ։ Այն հետաքրքրութիւնն որ կը շնորհենք իրեն, արուեստական է եւ կենդանորէ բարձր մարդը պէտք չունի ատեն, երբ աշխարհի անհեղինակները կը գրաւեն իր միտքը, կը նետուի բնական զիւրկը եւ ո՛չ ձեռքիտի վեցանալու ոտանաւորներուն մէջ։

Բայց հարցը չի դառնար միայն այդ հին ձեւերուն շուրջ եւ մամախաղաղական սխալման մէջ էականը այն է որ այդ չուրի եւ հուրի միտքերը կը պարտեն ինչ որ զիտութիւնը լուսաւորած է եւ ճշգրտ։ Էականը այն է թէ այդ ձեւը ճշմարտութեան զեմ կը գաւէ եւ հակառակ է նոր արուեստին, անոր արմատներուն եւ ինուութեան։

Եւ այս ասիկի եւ մարտիրոսի խափանման ընթացքին եկաւ այն թեկնաւորութեան լոյսով, համառօտէն մարդը զուսուսացի զիտամար կալիլիացի եւ այդ ուսպէն զարեցան զոյնութիւն ունեանէ ժողովարդներն ու աստուածները եւ մարդը սկսաւ, մարդը աստղագիտութիւն, մարդը հոգեգործ, մարդը հովիւ իր հօտին մէջէն, մարդը որ հպարտ չի հնչեր։

Չեմ գիտեր թէ որդեգրու ռուսացի Միստոստեպ Կ. Նաւասարդ քանի՞ ջիւ պիտի տայ այս թարգմանութեան համար։ Եւ որ միշտ տաւ խալով վարձատրուած էր, այս բողբէի կասկածի մէջ ինչալ։

Պիտի բեկ մեծալարդ ուսուցչին թէ Փառքներն ալ մարդարիւթեան քաղցր զին ձգեց պայք եւ անտարբեր, ոչ թէ մարդաստանգ ծնած ըլլաւոր, ո՛չ թէ քաւ լինի, եւ չա՛տ սիրած եմ իմ նմաններ, բայց չուրիս գիտելով՝ տարիներու ընթացքին սկսայ վախճալ մարդ զապաւնէ։

Մարդ-զապաւն ըսելով կը հասկնանք ծնողաց ցան կամ որդեպան հրէշները կոչուր պղծող զապանները, կոչուր կոշորտող անխիղճ զորք... ասանց խոսելու այն արեւմտեկան զուգ պատանդ ընտրեալները՝ որոնք պատերազմներ չինելու յատկութիւնով օժտուած են եւ որոնք կոթնած իրենց ունին, քաղաքակրթութեան մասքը երեսուն՝ արեւն ծնող աղբուկներն են լոկ։

Փարիզ (Շաբ. Դ. էջ) ՎԵՆԻՍ

ՊԻԿՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԸ ԱՂԱ ԽԱՆԻ ՅԵՏ

ՀԵՒԵՏԵՔ ԵՒ ՀԵՄՈՂՁՈՒՄ

Ինքնաշարժը ճամբայ ելաւ, որու ընթացքին ըսի մեծաւթ Նիս։

- Խոսէ ինծի իսլամական կրօնքին մասին։
- Ո՞ր մասը խօսիմ։
- Ամէն բանի մասին։
- Հիմա...։
- Այո, հիմա։
- Բայց ինչո՞ւ կ'աճապարես։
- Իրաւիկան վճանքի իսլամութիւնը ընդունիլ...։ Գտնաւոր այն ինքն զապաւններն են զոր թողութեան Մահալաթի մէջ։ Ըսի քեզի թէ կ'ուզէի անոնց մօտ իջնել, լսել անոնց բողբէները եւ ցուսել ու փորձել օգտակար ըլլալ անոնց։ Բայց չեմ կարծեր որ զիմ մտիկ ընէին ու սրտերնին բանային, եթէ իրենց նման իսլամ մը չ'ըլլային։
- Ձեռքի փոքր պոչուսակն թաշկնակու հանցելը, արցունքներս սրբեցա՞ն ու չարութեանցից։
- Անալին օրէն ինծի ըսիր որ որ մը օրանց պիտի չպարտադրուի ինծի որ կ'ըսես փոխել։ Բայց այսօր ես եմ որ քեզի կը զիմեմ ինծի տարիք ստեղծելու որ իսլամութիւնը ընդունիմ հաւատալով ու համազօրմով։
- Աղա Խան ինքնաշարժար կ'ընէի վերջին բառերս։
- Հաւատալով ու համազօրմով...։
- Այո, բայի Գիտնի թէ ինչ կ'ընէի երբ ամէն Ուրաթ կէտեր վերջ տնեակը կ'աւանանային՝ անձնական հարցերով զբաղելու համար։
- Ո՛չ, ինչ կ'ընէի այդ երկու ժամերու ընթացքին։
- Անտաղութիւնով կը կարգայի Գուրանի թարգմանութիւնը, ինչպէս նաեւ շէքիւր իսլամութեան մասին՝ անուն գիրքը, որոնք ճամբաս հարթեցին իսլամութեան հաւատքին ու համազօրմով։

Աղա Խան ժպտեցաւ ու ըսաւ։
— Եաքի, ինչպէս ըսած եմ՝ կը կրկնեմ. ամէն օր քու մօտը նոր առաւելութիւններ ու արժանիքներ կը գտնեմ, իսկ այսօր կը գտնեմ թանկագին ու հազուագիշտ գտած իմ։ Բայց դուս գիտնիմ թէ ամէն Ուրաթ կէտեր վերջ ինչ կ'ընեմ այդ երկու ժամուան մէջ։

— Այո, անձնական գործերովդ կը զբաղեմ։
— Ո՛չ, իրողութիւնն այն է որ այդ երկու ժամերը պաշտամունքի կը յատկացնէի ու մէկ շաբթուան բրաններս կը վերաբերէի անհոգի համար թէ արեքք մեղք մը գործած էի. ու Աստուծոյ առջեւ կը խոստովանէի որ այդ սխալը պիտի չկրկնեմ։ Ապա Գուրանին աղթքներ կ'ըսէի Ալլա երկու ժամերու ընթացքին հաշուարդար մըն է որ տեղի կ'աւանանայ իմ եւ Աստուծոյ մէջ, ու կը թեկադրեմ որ ամէն իսլամ այդպէս ընէ։

— Ես սաւալին իսլամաւորն պիտի ըլլամ այդ բանը ընող, թեհին հաւատն ու այդ զիւրի իսլամութիւնը ընդունեցի իմամ ամուսնուցի ներկայութեան։
— Եաքի, օրը ամուսնին ինծի ընկերացու Շերիաթի Գաւարանը, ուր քանաքարի իսլամութիւնը ընդունիլու։
— Վերաբարձի, ամուսնին յանգրծ Ժպտեցաւ, Ապա անցի որ քաղաքէ իր այդ Ժպտիկը զբաղաւորեալ։ Ան ըսաւ։
— Եաքի, գիտնիմ թէ ինչ կ'ընէի երկու զիւրի, երբ դուս կը քնանային։

— Ի՞նչ կ'ընէիր։
— Քեզի նոր անուն մը գտայ։
— Ի՞նչ է։
— Քիւմ Հապիպաւ։ Իսլամայիտան անուն մըն է որ քեզի համար ընտրեցի ներշնչմով, երբ դուս կը քնանային։ Այդ անունը շատ անգիլի թուեցաւ ինծի։ Սիրեցի զայն, ամուսնանալու երբ վրան աւելցաւ Հաճի մականիւր։

Իսլամութիւնը ընդունել վերջ, միակ ցանկութիւն եղաւ ուխտի երկար։ Այդ ցանկութիւնն իրականացաւ 1953ին, ամուսնութեան տոններու տարեկարծին առիթով։
Հիմա զինչեցա՞ր Գաւիլիի ճամբով ձեռնէ երթալու առաջ այնքանի Գաւիլիի Չէլիկի մէջ։ Ուրաթի աղթքը ընելու համար։ Աղթքով անունն լսեցի սկզբն ծայն մը որ զիմ կը կանչէր։

— Տիկին, քեզին...։
Եւ դարձայ հապիպաւ համար թէ ձայնը ուրիշ՝ կու գար։ Շեւայ ձերկու պատաւ կին մը, Նիբարակալ, որ ետեւ նստած էր, կարծեմ թէ ազատու մըն էր որ ողորմութիւն կը խնդրէր։ Գաւալուս քաղի՝ անոր զգած ապաւն ճամբ, բայց կինը ըսաւ։

— Աղիկա, ես մուրացկան չեմ, այլ քեզի թան մը պիտի խնդրեմ։
— Ի՞նչ կ'ուզես։

Այս պահուն աղթքով մտիկ ըրի ու հասկցայ որ ուխտի պիտի երթայ։ Կ'ուզեմ քեզի հետ նստած մը զրկել ընդունելի մը որ Մեքքէ կը ընելու։ Եւրոպայութեան նման մը եւ 20 եղբայրական սակիւնց չէք մը։ Անցեալ տարի հոն հիւանդացայ, երբ ուխտի գացած էի։ Այդ գուստին պէտք ունեցայ զարմանալու իմ համար։ Սրբալարը քանի՞ անգամ անձնաւոր ձեռք ձեռքեմ ծառայեցայ որ անմիջական հայթայթեց պէտք եղած զուսարը, մեքքով օրէն ստորագրութիւն առնել անոր փոխարէն։ Խոստացայ պարտքս կատարել այս տարի կոտարելով երբորդ ուխտագնացութեան ընթացքին, բայց կոտարելութեան պատճառով պիտի չկարենամ ճամբորդել։ Անգամայն լինեմ մէկ եմ ու անկարող քալելու։

Ան իմանալով հասցէն ու գուստը, ապահովեցնելով զինք որ խնդրանքը պիտի կատարեմ։

Գացի ճամբէ, անէկ ալ Մեքքէ, ուր ուխտս կատարեցի։ Յիշեցի նստածին պատմութիւնը. գտայ հոգեկին տէրը, բայց չտեսայ։ Մարդը նոր մահացած էր ու անոր ընտանեկան պարագաները թողած միայն չէին կանգնալ հոգայ։ Այնպէս որ տարած չէք փրկութիւն մը եղաւ անոնց համար։

Հալիպ (Միացեալ Վարչական Թիւրք) Թարգմ. ՎԱԶԷ

Սկզբնական մը երկար տանէ խնայողութիւն ընել վերջ օր մը չէ։ Եւ վերջի կը գնէ։ Եւրի կը զէն տարտախ հաւել զբաղաւր եւ խառնութեան զուրս կ'ըլլէ։ Յանկարծ տարը կը սանի եւ կ'ընայի։ Ողբի կ'ըլլէ պահ մը վերջի եւ կ'անդադրանայ թէ սրտեղէն վար հեղուկ է վաղէ։
— Տէր Աստուած, կ'ըսէ, սա վաղորդ կը յուսամ թէ արիւնս եւ...։

ԵՌԵՎԱՆԵՆԸ ՏՈՄՍԿԻ

ԿՈՒՈՅԻՆ ՀՍՐԱՍԱՆԻՔԸ

Մի քանի օր առաջ, մտերմական շրջանակի մը մէջ, այնքանակ ճանաթ մը պատմեց Նեոսեւալ պատմութիւնը։ Արաւոյրդը մեզի հետ Հալէպ կ'ուզէ կեանք անուանով հայրենակից մը։ Միւսհասակ, լայնակի շալլար եւ չեփկէն հասած, մէջքին լայն անձիկ չափ զօրի կապով, ոտքին Անթիպալի կիւղի կ'ընէին եւ ինչեք, զլիւսեւ փրկալիւր առջեւ կատարած տալ ֆէս դրած, 30-35 տարեկան, ծիծաղաւոր զէմքով, թաւաւ սեւ հաստ պիւրիւրով ու պարզիկ աչքերով, տիպար ակեւն էլ պահ մարդ մը։

Թեւապաւը ձեռքին, պատկառելի քաղաքացի, երբ փողոցներն անցնէր, ծանօթ անցորդներ եւ խառնութեաններ յարգանքով թեմանաւ կ'ընէին սիկար կը հրաժեշտէին, հալը թէյիկը կը հարցնէին։ Անկի զուսուսանքները զինք կը հրաւիրէին նստելու, սուրճ մը տանելու։

Կեօ, ամենուն, ամէն հարցունքի կը պատասխանէր, իր ուզած ձեւով, հոգ չէ թէ՛ տրուած պատասխանը ոչ մէկ կ'ապահովէր հարցումին հետ։ Իւրաքանչիւր նախադասութիւն կը զբաղէր ու կը վերջացնէր թրքերէն հայոցութիւնով մը որոնք տեսակն ու նմանը ոչ մէկ մարդ, ոչ մէկ պարագային պիտի կընար յօրինել։

Նոյն իսկ Անթիպալի նախկին միթիւսաւոր Զասալ Ատաղի պէս Հարաթաւ միթիւսեան մարդիկ, զինքը տաններին կը հրաւիրէին, օղիի սեղան կը շալկէին, որպէս զի կեօն յայտնի զէմքի մը կամ կնոյ մը, նոյնիսկ ներկաներն մէկուս երեսն ի վեր հայոցութիւններ ընէր։
Անթիպալցիներ, իրենց յայտնի զէմքերուն մատուցական, քիչիկ կըրական, վաճառական եւայլն — կարգին, կարգաւորութեան կեօնն ալ կը յիշէին։ Որպէս իր տեսակին մէջ բացառիկ զէմք մը։

Տէր ու տիրական չունէր Կեօ։ Երբեմն Հալէպ, երբեմն Իսկանդար, Անթիպալ եւ Գըրգիսան հայրենակիցներուն եւ քարեկամներու հաշուին, Նիւթիկան օժանդակութեամբ կ'ապրէր։

Իսկանդարուն գտնուող կարգ մը իշկիւրար եւ հալլը վաճառքը Անթիպալցիներ, մեղքնալով կոկոյին, կ'ուզէին զայն ամուսնացնել եւ զուլիկ կ'ապրէր։
Կը գտնէին 20-25 տարեկան խառն—խաթուն հարսնացու մը։ Հարսանեկան պատարագութիւնները չուսով կը վերջանային։ Հարսնացու փեսային մասնաւոր հաշուարկներ կը կարգէին։ Անաղագին հարսանեկան նուէրներ կը մատուցուէին։ Ենչիկ եափարաք, խօսք կապ, համած կէճեկ, սալմալ զուսուս օղի, մասաղ, ժամ ու պոպայ կերտեք (սաղաքաւոր)։

Սուրբարարը այս վերջին արարին, բոլոր հարսնակները միեկնած կ'ըլլային։

Կեօյին հարսանիքին, հրաւիրեալները դեռ կը շարունակէին ուրախանալ, խմել եւ հարբանալ Աղմուկ, պոչուսեք։ Հայոցութիւններուն ամենէն պատկերաւորն էր զերգանքը կը խառնէր նորապալաններու յատկացուած անհեղինակ։

Կեօյին հարբեւ, քաղաքիցը ելած է...
— Տո՛ւ, տա՛նի բան կ'ըլլայ, հարց կու տայ մէկը։
— Ի՜նչ, եղած է. ան ալ երբորդ տեղում։ Եթէ Կեօյին ամուսնութեան առաջնորդ ընէին, Քեօ տեփա պսակաւորմ, զբաղաւորան իշկիւր օղիւն չըլլաւ (երբեք անգամ պարտականացայ, բախտիս երեքն ալ տղայ լինա)։ Ենչիկ եմ որ անգամ մ'այ ինչամ այդ ծաղակը, կը պատասխանէր։

Միջնակ շարունակեց Անթիպալցի, Քեօ կը ճանչնում մարդիկ, որոնք տասն անգամ նոյն ծաղակը կ'իյնան, նորէն ալ խեղճներն զուլիկն չէ գար։

Ապալեւ, մերիները հարս փեսայ եղան իթթիստի հետ, կեօնները (Սպիտակ Ռուս) հետ, Մուսթաֆա Բիւմալի, Ֆրանսալի, Անգլիցիներ, Հիթիեր, Շաւալ Զէքի, Ֆարուքի, Սախալ, Շամուրի, Հիւսէյնի, Տալիսի զեւ չեմ գիտեր ինչ զբաղ-զորտ թիւրքէն։ Թաթար, չուկուշներու հետ, այս օրերս ալ Քեօն նրբագիտեց կը պետան, Հերթերի հետ ամուսնութեան պայմանները նորոգելու համար։

Կրօմիւր եւ Հերթեր փետուրներն տնկած մտադրութիւն չունին նախալիւր։ Եթէ աղբորամարտը սկսի... աստուածն թուրքեր խոստացած են եղեր կովկասի մէջ հարսանիք տարելու, ուր արիւնը զինէին եւ զեռնալեւ առատ պիտի հոսի երեւի։

— Մերեւ Երեւան՝ աստուի կ'ըլլայ, Գերին—Գերին չի հրաժարար իր մտադրութիւնն, հոգ չէ թէ միշտ յուսալար ըլլայ — ըսաւ մէկը։

— Ինչո՞ւ ասո՞ւ Արմէն(ի)ստին, Սալի տալ պոչովը նաղը նաղելու, հիւսէյնի, ասիլ, սաղաքաւոր, ինս եւ ճնշար ծառեթ, զարեւի ի վեր արմատն ու էնտանայի յայտնի, թող աղպակ օղիկը մ'առնեն որ զիւրեք ալ եօյա բեքէ, աստուծոյ ըլլաւ, ճախ չէնցնին ձ յարեց օրէի մը։

— Եթեմաստուն երկու տեսակ խեղճ կայ. Կեօյինն ալ մէկ տեսակն է։

Կեօյինը Կեօյիկ նախալ կ'ուզէ իսկ, ասոնց ալ կ'ըլլայ — վճանք միւսը։

— Կեօյինը զիպուած է — կըրպիսեց օրէի մը։

ԿՈՒՈ

ԿԵԱՆՔԸ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱՅ

Սովետ մեծանուն գիտնականներէն Տոքթ. Ալեքսանդր Ռոմանով, որ Գիտութեանց Ակադեմիայի երկրաբանական քիմիագիտութեան հաստատութեան կիւղիներն մէկն է յայտարարեց որ կանգնեց երկրի թայն սկսած է թուականէս օտաւարապէս մէկ երկրի խոսքի առաջ։
Թոմանով այս երկրագիտութեան յանգած է իւրպէս քիմիաւ նիւթաւոր մարդկութեան մէջ կատարած իր հետախուզութիւններով, որոնց ընթացքին գտած է ջրածնային տեսակ մը, ձեւովա՝ անուանով, որ շատ պարզ է իր կազմութեամբ։ Այս տեսակը զուրկ է տերեւներէ եւ արմատներէ։
Թոմանով աւելցուց որ ցարդ կատարուած հետախուզութեան մէջ վերոյիշեալ տեսակը նկատուած է այդ ժամանակահատիւին ասան եւ այժմ կ'ընթացած աստիճան տեսակը։
ՀՈՒՈՒՍԻՍԻ մէջ պատարագուած ՀՈՒՍԻՍ Բոս Բոսպոր մապաւնի մէջ կ'ընեն յայտարար զերտանալ Բիւրար Գարաթիւն, որ աստուծոն է զերբ անմիջ մարդու մը, որ ամբաստանուած է իրեն օճեցորդով։ Սիւնիսի ձեռք քննաւոր Մարգարիտի տալ ֆիլիւս մասին խոսելով, անհեղաւոր ըսած է հայ երեսունին մասին։— Եթեմութիւնն փաստեց թէ նկարագրեց մարդ մըն է, ինչ որ գտնուած է Հոլիվուսի պէս քաղաքի մը մէջ։
